

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 21. 3. 2013
COM(2013) 149 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Stav iniciatívy Inovácia v Únii 2012 – urýchľujúca zmena

(Text s významom pre EHP)

{SWD(2013) 75 final}

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Stav iniciatívy Inovácia v Únii 2012 – urýchľujúca zmena

(Text s významom pre EHP)

1. Úvod

Stratégia Európa 2020 a jej hlavné iniciatívy sa sústreďujú na investície do vzdelávania, výskumu a inovácií ako na kľúčový predpoklad na dosiahnutie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu. V tomto kontexte hlavná iniciatíva Inovácia v Únii spolu s Digitálnou agendou a iniciatívami ako Priemyselná politika a Európa efektívne využívajúca zdroje, ako aj Akt o jednotnom trhu majú za cieľ vytvoriť pre európskych výskumníkov a podnikateľov najlepšie podmienky na inováciu.

Iniciatíva Inovácia v Únii má predovšetkým vytvoriť dobre fungujúce hospodárstvo založené na inováciách čerpajúce z nápadov a kreativity, ktoré je schopné zapojiť sa do globálnych hodnotových reťazí, využiť príležitosti, získať nové trhy a vytvárať kvalitné pracovné miesta. Z celkového hľadiska bol pokrok pri vytváraní politického rámca pre Inováciu v Únii veľmi pozitívny: viac ako 80 % iniciatív je na dobrej ceste. Výzva hláv štátov a predsedov vlád na posilnenie Európskeho výskumného priestoru sa začína premietiť do konkrétnych krokov. Návrh Komisie „Horizont 2020“ týkajúci sa budúceho európskeho výskumného a inovačného programu vymedzuje jasný prelom v porovnaní s predchádzajúcim prístupom, pretože zahŕňa celý hodnotový reťazec do jediného programu. Zásada „inteligentnej konsolidácie“ – t. j. ochraňovať alebo, ak je to možné, zvyšovať výdavky priaznivé pre rast, akými sú výskumu a vývoj – je teraz široko uznávaná a zahrnutá do európskeho semestra. Podnikateľské prostredie v Európe sa stane priaznivejšie pre inovácie vďaka opatreniam jednotného trhu, akými sú napríklad jednotný patent, rýchlejšie stanovovanie noriem, modernizované pravidlá EÚ týkajúce sa verejného obstarávania a európsky pas pre fondy rizikového kapitálu. Európske partnerstvá v oblasti inovácií zlučujú zdroje a sústreďujú opatrenia na strane dopytu a ponuky týkajúce sa kľúčových spoločenských výziev. Aj keď tieto opatrenia treba ešte implementovať, aby začali prinášať výsledky, predstavujú základný posun správnym smerom.

Postavenie Európy vo svete je stále pomerne silné. EÚ v celosvetovom meradle vykazuje jedny z najlepších výsledkov, pokiaľ ide o vytváranie vysoko kvalitných vedeckých a inovatívnych produktov. Pripadá na ňu opäť najväčší a stabilný podiel (28 %) príjmov vytvorených v globálnych hodnotových výrobných reťazcoch, zatiaľ čo podiely USA a Japonska klesajú. Od roku 2008 EÚ zlepšila svoju výkonnosť v oblasti inovácií a náskok, ktorý voči nej majú USA a Japonsko, znížila skoro o polovicu¹. Takisto si zachováva významný náskok pred Brazíliou, Indiou, Ruskom a Čínou, hoci Čína ju dobieha najvýraznejšie. Okrem toho Južná Kórea od roku 2008 takmer stonásobila svoj náskok v oblasti inovácií pred EÚ a zastáva v tejto oblasti spolu s USA vedúce postavenie.

Zatiaľ čo verejné výdavky na výskum a vývoj sa v priebehu krízy ďalej zvýšili, keďže vlády sa usilovali udržať svoje investície do výskumu a vývoja a tým motivovať podniky k investovaniu, najnovšie údaje poukazujú na možné zvrátenie tohto trendu. V roku 2011 sa po

¹ Prehľad výsledkov výskumu a inovácií v Únii 2013.

prvýkrát od začiatku krízy celkový rozpočet na výskum a vývoj v 27 členských štátoch EÚ mierne znížil.

Pretrvávajúca hospodárska kríza tiež odhalila štrukturálne nedostatky v inovačnej výkonnosti Európy. Z prehľadu výsledkov inovácie v Únii na rok 2013 vyplýva, že proces zblížovania v inovačnej výkonnosti členských štátov sa zastavil. Keďže zblížovanie bolo dominantným modelom od zavedenia prehľadu výsledkov inovácií v roku 2001, signalizuje to, že existuje jasné riziko zvýšenia rozdielov v oblasti inovácií². Keďže kríza pokračuje a prehĺbuje sa, čím sa rozdiely v raste medzi niektorými európskymi regiónmi zvyšujú, existuje ešte väčšia potreba rýchlo implementovať Inováciu v Únii a prehĺbiť ju v oblastiach, ktoré majú rozhodujúci význam pre inovácie, ako napríklad vysokoškolské vzdelávanie, inovatívne podnikanie a opatrenia na strane dopytu. Takisto treba udržať aj krok v oblastiach, ako je sociálna inovácia.

Európa preto potrebuje vo svojom hospodárstve nový impulz. Existujúce tradičné priemyselné odvetvia, v ktorých vyniká, musia vyvíjať nové aplikácie a nové obchodné modely, aby zvýšili a udržali svoju konkurenčnú výhodu. Okrem toho potrebuje Európa viac firiem s veľkým potenciálom rastu v dynamických oblastiach, ako je podnikanie založené na IKT, a v rozvíjajúcich sa odvetviach. Vyžaduje si to štrukturálne zmeny založené na inováciách, v Európe však v súčasnosti chýbajú radikálnejšie inovácie, ktoré by mohli poháňať a prinášať štrukturálne zmeny. Z toho vyplýva, že Európa v nasledujúcom desaťročí zo všetkého najviac potrebuje prilákať špičkové talenty a oceniť inovatívnych podnikateľov, poskytnúť im oveľa lepšie možnosti založiť a rozvíjať nové podniky.

V tejto súvislosti toto oznámenie:

- sumarizuje pokrok na úrovni členských štátov a európskej úrovni na ceste k uskutočneniu iniciatívy Inovácia v Únii v roku 2012 a
- záverom načrtáva oblasti, v ktorých možno Inováciu v Únii prehĺbiť okrem iného prostredníctvom stresového testu realizovaného Výborom pre Európsky výskumný a inovačný priestor³.

2. STAV VNÚTROŠTÁTNYCH SYSTÉMOV VÝSKUMU A INOVÁCIÍ

2.1. Investovanie do budúcnosti

Európa potrebuje väčšie a lepšie investície do výskumu a inovácií s cieľom podporiť konkurencieschopnosť svojho priemyslu a modernizovať svoj systém výskumu a inovácií. Verejné a súkromné investície do výskumu a vývoja sú nevyhnutné, aby umožnili Európe využiť akékoľvek oživenie hospodárstva. Oživenie v roku 2010 bolo výrazne silnejšie v krajinách, ktoré predtým najviac investovali do výskumu a vývoja a inovácií (napríklad Nemecko, Fínsko a Švédsko)⁴.

Verejné a súkromné investície do výskumu a vývoja rástli až do hospodárskej krízy. Po vypuknutí krízy väčšina členských štátov napriek finančným obmedzeniam udržala alebo zvýšila svoje investície do výskumu a vývoja, pričom sa celkové výdavky do výskumu

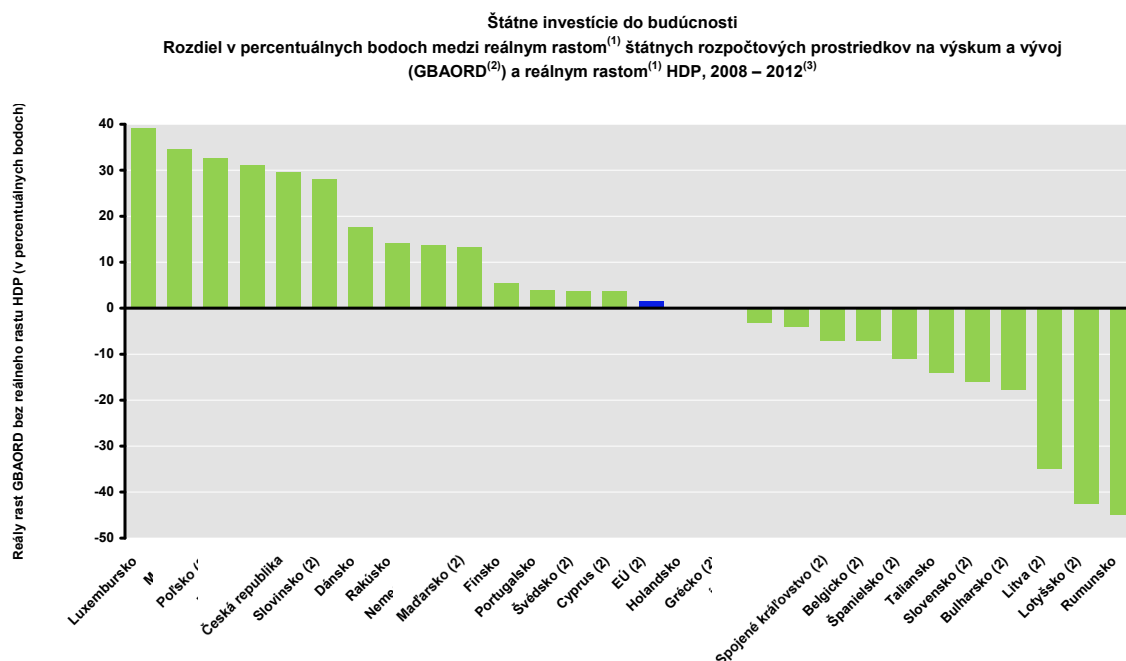
² Tamtiež.

³ 1. stanovisko Európskeho výskumného priestoru a rady pre inovácie (ERIAB): „Stresový test“ iniciatívy Inovácia v Únii; november 2012, k dispozícii na http://ec.europa.eu/research/era/partnership/expert/eriab_en.htm.

⁴ Stav Inovácie v Únii v roku 2011, KOM(2011) 849.

a vývoja nad HDP zvýšili z 1,85 % v roku 2007 na 2,03 % v roku 2011. V jedenástich členských štátoch⁵ však podiel investícií od začiatku krízy rástol menej ako HDP (obrázok 1).

Obrázok 1: Udržanie verejných výdavkov do výskumu a vývoja

Zdroj: GR pre výskum a inováciu – oddelenie pre ekonomickú analýzu.

Údaje: Eurostat.

Poznámky: (1) Reálny rast bol vypočítaný z hodnôt PKS v EUR pri stálych cenách a výmenných kurzoch v roku 2000.

(2) Úslé daňové príjmy v dôsledku daňových stimulov na výskum a vývoj nie sú zahrnuté.

(3) EL: 2007 – 2008; PL: 2009 – 2011; BE, BG, DE, IE, ES, FR, CY, LV, LT, HU, SI, SK, SE, UK, EÚ: 2008 – 2011.

(4) Údaje za rok 2012 sú predbežné.

Podniky v EÚ tiež celkovo zvýšili svoje výdavky na výskum a vývoj ako podiel HDP z 1,18 % v roku 2007 na 1,27 % v roku 2011. Je to čiastočne dôsledkom investícií európskych firiem do výskumu a vývoja, ktoré očakávajú ďalší rast svojich investícií do výskumu a vývoja na celom svete v priemere o 4 % ročne v období rokov 2012 – 2014⁶. Aj zahraničné firmy, pre ktoré je Európa atraktívnym miestom na investície do výskumu a vývoja, investovali vo veľkej miere. Dve tretiny medzinárodne mobilných investícií do výskumu a vývoja pripadá na americké firmy, ktorých ročné investície do výskumu a vývoja v Európe sú desaťkrát vyššie než ich investície v Číne a Indii dokopy⁷.

Medzi členskými štátmi, priemyselnými odvetviami a aktérmi existujú však veľké rozdiely. Niektoré krajiny sú svedkami poklesu investícií do výskumu a vývoja v podnikateľskom sektore, najmä pokiaľ ide o MSP. Je to predovšetkým v dôsledku nízkej dôvery podnikov v budúce vyhliadky európskeho hospodárstva, aj keď sa v mnohých súvahách podnikov peňažné rezervy hromadia⁸. Zo sektorového hľadiska došlo v mnohých krajinách k nárastu intenzity výskumu a vývoja v tradičnejších odvetviach so strednou úrovňou technológie (napr.

⁵ Pre niektoré z týchto členských štátov možno tento rozdiel čiastočne kompenzovať úslými daňovými príjmami v dôsledku využívania fiškálnych stimulov v oblasti výskumu a investícií.

⁶ Prieskum EÚ 2012 o trendoch v oblasti investícií podnikateľského sektora do výskumu a vývoja, Európska komisia, 2012.

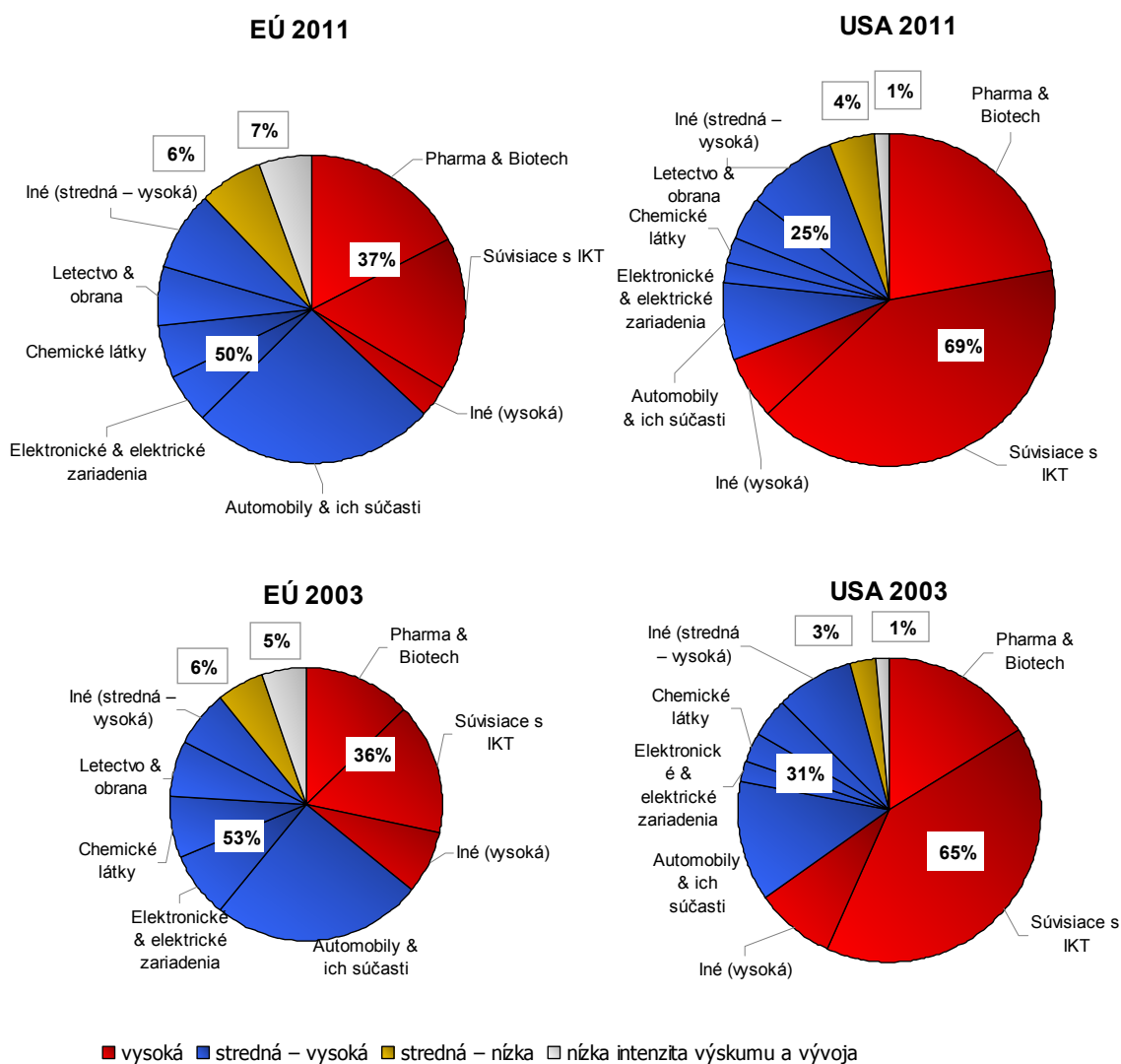
⁷ „Internacionalizácia podnikateľských investícií do výskumu a vývoja a analýza ich ekonomického vplyvu“, Európska komisia, 2012, http://ec.europa.eu/research/innovation-union/index_en.cfm?pg=other-studies.

⁸ „Dead money“, The Economist, 3. november 2012.

kovy, gumy a plast, potravinárske výrobky), ako aj na rastúcich trhoch poháňaných spoločenskými výzvami, ako je spracovanie odpadov, čistá energia a voda. Celkovo sa EÚ naďalej špecializuje na sektory so strednou až vysokou intenzitou výskumu a vývoja, na ktoré pripadá polovica investícií európskych podnikov do výskumu a vývoja. Naproti tomu, viac ako dve tretiny investícií spoločností z USA v oblasti výskumu a vývoja sa koncentruje na sektory s vysokou intenzitou výskumu a vývoja (napríklad zdravotníctvo a IKT)⁹.

Obrázok 2: Investície amerických a európskych podnikov do výskumu a vývoja podľa sektorových skupín

Zdroj: Prehľad výsledkov investícií EÚ do priemyselného výskumu a vývoja v roku 2012

Okrem toho v členských štátoch, v ktorých sa podnikateľský sektor vyznačuje intenzívnym využívaním znalostí a medzinárodnou konkurencieschopnosťou, stratégia vlád na ochranu výdavkov do výskumu a vývoja prispela k zachovaniu súkromných investícií¹⁰. Je to však ťažšie pre krajiny, ktoré trpia krízou štátneho dlhu. V týchto krajinách obmedzenie likvidity

⁹ Prehľad výsledkov investícií EÚ do priemyselného výskumu a vývoja v roku 2012, Európska komisia, 2012, http://iri.jrc.ec.europa.eu/research/scoreboard_2012.htm.

¹⁰ Pokiaľ ide o účinky politik a vonkajších faktorov na inovačné činnosti, poukazujú špičkové spoločnosti EÚ na silné pozitívne účinky fiškálnych stimulov, národné granty, finančnú podporu EÚ a verejno-súkromné partnerstvo na vnútroštátnej úrovni a úrovni EÚ (zdroj: pozri poznámku pod čiarou č. 4).

spojené s podnikateľským prostredím len málo priaznivým pre inovácie a nižšou úrovňou dopytu po znalostiach narušilo účinnosť proticyklického úsilia stimulovať investície podnikov. To dokazuje, že investovanie do znalostí musí ísť ruka v ruku s reformami v systéme výskumu a inovácií vrátane rámcových podmienok podporujúcich inovácie pre inovatívne podniky.

Zatiaľ čo väčšina členských štátov uplatňuje politiku inteligentnej fiškálnej konsolidácie svojich verejných investícií do výskumu, vývoja a inovácií, existuje vzhľadom na mimoriadnu dĺžku a krutosť súčasnej krízy riziko, že sa politická zhoda v potrebe ochraňovať tieto investície postupne oslabí. V roku 2011 sa verejné rozpočty pre výskum a vývoj¹¹ po prvýkrát od začiatku krízy znížili, hoci táto skutočnosť je čiastočne kompenzovaná zvýšením ušlých daňových príjmov v dôsledku fiškálnych stimulov¹². Porovnanie verejných rozpočtov členských štátov pre výskum a vývoj v rokoch 2011 a 2012 ukazuje, že počet krajín, ktoré udržali alebo zvýšili svoje verejné výdavky, sa takisto znižuje. To predstavuje jasné nebezpečenstvo, že inovačná schopnosť Európy sa podlomí a jej konkurencieschopnosť v budúcnosti ohrozí.

Pri pohľade na celý vedomostný trojuholník (vzdelávanie, výskum a inovácie) možno pozorovať podobný trend. V roku 2009 všetky členské štáty okrem dvoch udržali alebo zvýšili svoje verejné výdavky na vzdelávanie¹³. Odvtedy pokračujúci tlak na verejné financie viedol mnohé vlády k tomu, aby znížili investície do vzdelávania¹⁴.

2.2. Reformy na zvýšenie efektívnosti a účinnosti

V čase fiškálnych obmedzení sú reformy ešte dôležitejšie, aby sa z investovaných peňazí čo najviac vyťažilo. Ešte stále existujú podstatné rozdiely medzi členskými štátmi, pokiaľ ide o efektívnosť ich výskumu a inovácií. Pri danej sume verejných investícií dosahujú niektoré krajiny v oblasti vedy a techniky viac excelentnosti ako iné (obrázok 3).

Je preto jasné, že aj keď si každý vnútroštátny kontext vyžaduje osobitné riešenia, plné zavedenie európskeho výskumného priestoru by mohlo priniesť významné zvýšenie efektívnosti znalostných a technologických kapacít. Najúspešnejším členským štátom sa podarilo zvýšiť vedeckú kvalitu a hospodársky dosah ich vedeckej základne, zatiaľ čo iné ešte stále bojujú s problémami s efektívnosťou alebo s nízkym dosahom svojich verejných investícií.

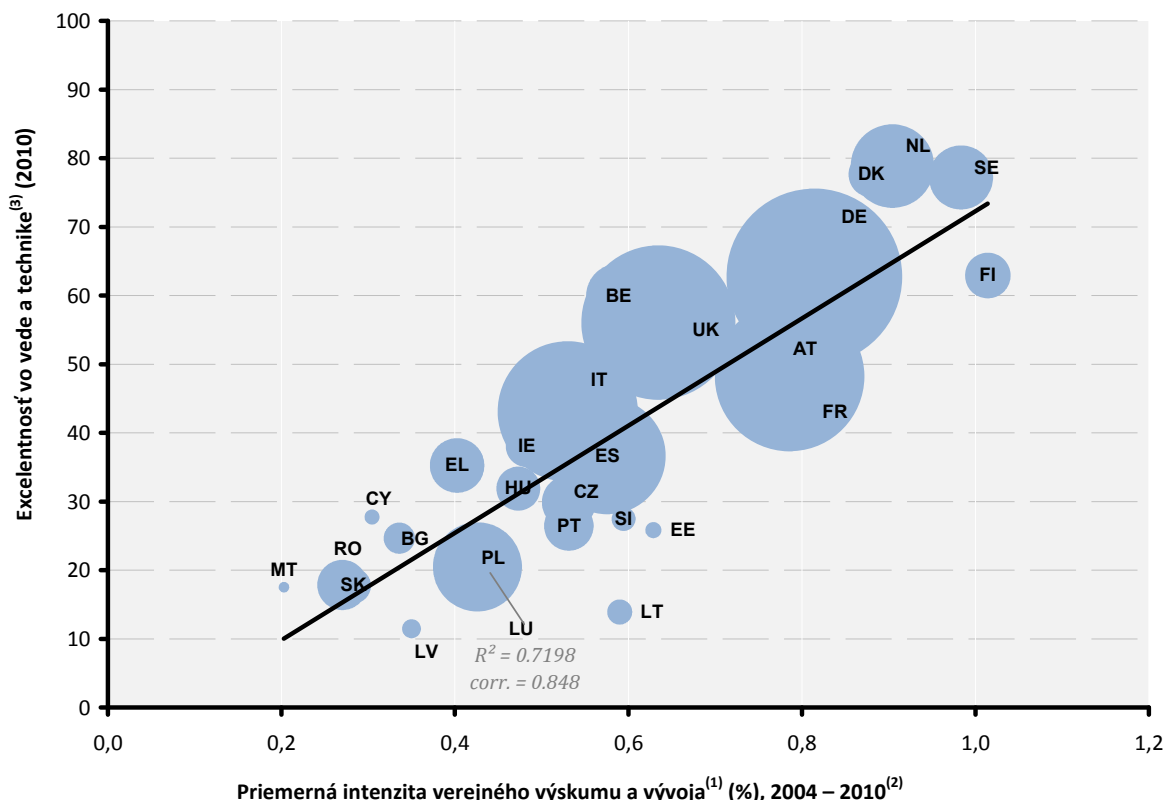
¹¹ Štátne rozpočtové prostriedky na výskum a vývoj (GBAORD).

¹² Prehľad výsledkov vedy, techniky a priemyslu v roku 2011, OECD.

¹³ Pracovný dokument útvarov Európskej komisie „Monitor vzdelávania a odbornej prípravy 2012“.

¹⁴ Oznámenie Komisie COM(2012) 669/3 „Prehľadovanie vzdelávania: investície do zručností na dosiahnutie lepších sociálno-ekonomických výsledkov“.

Obrázok 3. Investície a excelentnosť výskumu¹⁵

Zdroj: GR pre výskum a inováciu – oddelenie pre ekonomickú analýzu.

Údaje: Eurostat.

Poznámky: (1) Priemerná intenzita verejného výskumu a vývoja (verejných výdavkov na výskum a vývoj v % HDP).

(2) EL: 2004 – 2007; SE, IT: 2005 – 2010; DK: 2007 – 2010, LU: 2009 – 2010.

(3) Zložený ukazovateľ excelentnosti výskumu (štúdia uskutočniteľnosti vypracovaná JRC).

Mnohé členské štáty EÚ začali **ambicióznou politikou reforiem** s cieľom zefektívniť systém výskumu a inovácií v súlade s cieľmi Európskeho výskumného priestoru¹⁶. Viaceré z týchto reforiem sa začali pred krízou, ale odvtedy sa rozšírili alebo prehĺbili. Hospodárska kríza okrem toho viedla k silnejšej integrácii výskumu a inovácií v rozsiahlejších národných priemyselných a makroekonomických politikách. V niektorých krajinách sa pripravujú alebo vykonávajú nové zákony o inováciách a národné stratégie v oblasti výskumu a inovácií a mnohé vlády spájajú inovácie so širšími reformnými balíkmi týkajúcimi sa podnikania, podnikateľského prostredia a pracovného trhu so silným zameraním na lepšiu komercializáciu výsledkov výskumu.

Členské štáty a pridružené krajiny predložili viaceré národné akčné plány, programy, stratégie a legislatívne akty zamerané na zaistenie odbornej prípravy dostatočného počtu výskumných pracovníkov s cieľom splniť svoje vnútroštátne ciele v oblasti výskumu a vývoja¹⁷. V mnohých prípadoch je ešte príliš skoro na to, aby sa dal zmerať priamy alebo nepriamy

¹⁵ Lineárna interpolácia ukazuje koreláciu medzi dvoma premennými na obrázkoch 3 a 5. Veľkosť bubliny odráža veľkosť hospodárstva (ako podielu na HDP EÚ).

¹⁶ „Country profiles: description of the performance and key features of Member States' research and innovation systems“, pracovný dokument útvarov Komisie, ktorý je sprievodným dokumentom k oznámeniu.

¹⁷ „Researchers' Report 2012“ z poverenia Generálneho riaditeľstva pre výskum a inovácie, http://ec.europa.eu/euraxess/pdf/research_policies/121003_The_Researchers_Report_2012_FINAL_REPORT.pdf.

dosah týchto opatrení. V súčasnosti však pretrvávajú tendencie vytvárať politiky a akčné plány zamerané na určité otázky, ktoré nemusia nevyhnutne tvoriť súvislý celok. Kľúčovým krokom bude posun smerom k jednotnej integrovanej stratégii, ktorá sa bude zaoberať otázkami **Ľudských zdrojov** vo výskume.

Viacere členské štáty takisto navrhli alebo vykonali legislatívne zmeny, aby zvýšili **autonómiu univerzít**. Niektoré štáty zaviedli nové podmienky zamestnania pre výskumných pracovníkov vo verejnom sektore, ktoré im umožnia pracovať v súkromnom sektore a komercializovať ich vedecké poznatky a technologické vynálezy.

Zavádzajú sa opatrenia na podporu **internacionalizácie verejných a súkromných aktérov výskumu**, a najmä na ich začlenenie do celoeurópskych sietí znalostných tokov. Členské štáty si čoraz viac uvedomujú výhody integrácie svojich vnútroštátnych systémov výskumu a inovácií do celosvetových a európskych systémov s cieľom ťažiť z globálnych hodnotových reťazcov a reagovať na dopyt po inováciách z nových medzinárodných trhov. Na tento účel sa majú programy na podporu výskumu a vývoja otvoriť pre medzinárodných partnerov a cezhraničnú spoluprácu, čím sa posilní komplementárnosť hodnotových reťazcov v jednotlivých krajinách. Spolupráca verejného a súkromného sektora a internacionalizácia podnikov sú jadrom **silných klastrových politík**, ktoré boli v posledných rokoch vypracované v mnohých členských štátoch.

Cezhraničná mobilita je stále relatívne malá. Výskumní pracovníci, ktorí využívajú mobilitu, zvyčajne prechádzajú z verejného sektora do súkromného než opačným smerom a takisto prechody tam a späť sú zriedkavé. Napriek pokroku v mobilite študentov veľmi málo univerzít a organizácií verejného výskumu zamestnáva zahraničných profesorov alebo uznáva význam získania medzinárodných skúseností svojich zamestnancov¹⁸. Inovatívni výskumní pracovníci, ktorí spolupracujú s podnikateľským sektorom, majú sotva nádej na povýšenie a účinný prenos poznatkov je viditeľný len v najdynamickejších členských štátoch. Financovanie v rámci väčšiny vnútroštátnych a regionálnych výskumných programov je stále z veľkej časti nedostupné pre účastníkov so sídlom v inom členskom štáte, a Európa tak stráca príležitosti pre excelentnosť a cezhraničné toky poznatkov.

Maximálne využitie financovania výskumu z verejných zdrojov si vyžaduje **náležitú úroveň hospodárskej súťaže**. Dosiahnuť sa dá prostredníctvom financovania projektov (verejné výzvy na predloženie návrhov) a inštitucionálneho financovania na základe výkonu spojeného s vedeckou excelentnosťou, internacionalizáciou a spoluprácou s podnikmi. Viac členských štátov si však musí osvojiť myšlienku posunu smerom ku konkurenčnejšiemu financovaniu: doteraz len niekoľko krajín zaviedlo účinný mechanizmus pridelovania finančných prostriedkov, ktorý poskytuje stimuly na excelentnosť. Príliš často sa stáva, že inštitucionálne finančné prostriedky sú pridelené univerzitám a organizáciám verejného výskumu bez akýchkoľvek kritérií výkonnosti alebo skutočného monitorovania založeného na dôkazoch. Keď sa pridelovanie finančných prostriedkov oddelí od výkonnosti, tak potom jednotliví aktéri výskumu a inštitúcie majú malú motiváciu zapojiť sa do celoeurópskych sietí alebo hospodárskej súťaže, usilovať sa o excelentnosť alebo spoluprácu so subjektmi súkromného sektora.

Členské štáty sa vo zvýšenej miere zameriavajú na vytváranie **podnikateľského prostredie priaznivého pre inovácie**. Najčastejšie používanými opatreniami sú daňové stimuly v prospech investícií do výskumu a vývoja alebo inovačné poukazy pre spoločnosti, ktoré

¹⁸ Pozri prílohu „Profily krajín: opis výkonnosti a hlavných vlastností systémov výskumu a inovácií členských štátov“. Informácie možno nájsť v Hodnotení vplyvu pripojenom k oznámeniu EK „Posilnené partnerstvo v oblasti Európskeho výskumného priestoru pre excelentnosť a rast“, 17.7.2012, COM(2012) 392 final.

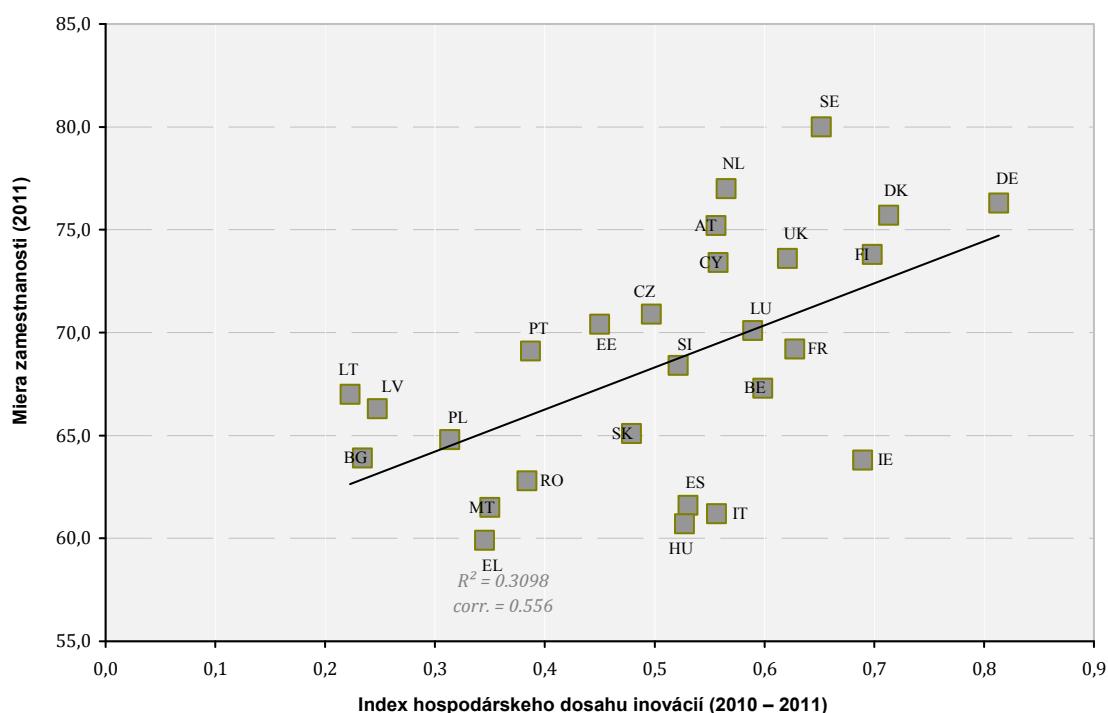
chcú nakupovať služby od poskytovateľov služieb v oblasti výskumu a vývoja, technológií a inovácií. Niektoré členské štáty takisto znižujú sadzby daní zo ziskov z patentov a iných druhov duševného vlastníctva. Existuje silná podpora na poskytovanie ľahšieho prístupu k rizikovému kapitálu pre podniky vo fáze založenia, rozbiehania činnosti a počiatočných fázach rastu, ako aj na inovačné projekty.

Stále však existuje nerovnováha vo vnútroštátnych súboroch politik medzi tlakom ponuky a dopytu. Nástroje na strane ponuky, ako napríklad granty, dotované úvery a daňové stimuly predstavujú viac ako 90 % používaných opatrení¹⁹. Len niekoľko krajín aktívne využíva opatrenia na strane dopytu (napr. prostredníctvom verejného obstarávania, noriem alebo regulácie) s cieľom podporiť rozvoj trhov pre inovatívne riešenia. Mnohé iné členské štáty však začali diskusie o takýchto opatreniach alebo ich testovanie a očakáva sa, že ich začnú implementovať v blízkej budúcnosti. Rozvoj nových trhov sa väčšinou podporuje v oblastiach udržateľnosti, energetickej účinnosti a aplikácií elektronickej štátnej správy.

2.3. Riadenie zmeny smerom k väčšej inovácii v Európe

Kríza a narastajúca globalizácia zmenili pravidlá hry. Stratégie založené na investovaní do znalostí a maximálneho využitia existujúcich vnútroštátnych systémov výskumu a inovácií sú síce veľmi dôležité, ale nepostačujú. Európske hospodárstvo potrebuje radikálne zmeny v dynamike podnikania smerom k svetovým trhom s vysokou mierou rastu, ktoré intenzívne využívajú znalosti a majú potenciál na vytváranie viacerých a lepších pracovných príležitostí. Toto posúdenie podporujú údaje na obrázku 4, z ktorých vyplýva, že hospodárstva s najväčším hospodárskym dosahom inovácií majú vyššiu mieru zamestnanosti.

Obrázok 4: Hospodársky dosah inovácií pozitívne súvisí so zamestnanosťou

Zdroj: GR pre výskum a inováciu – oddelenie pre ekonomickú analýzu (2013).

Údaje: Eurostat, prehľad výsledkov Inovácie v Únii 2013.

Všeobecne sa uznáva, že Európa potrebuje obnoviť svoju hospodársku štruktúru a zamerať sa na sektory, ktoré sú trhmi budúcnosti a kde si môže vybudovať udržateľné konkurenčné

¹⁹ Stanovisko ERAC k ročnému prieskumu rastu vypracovanému Komisiou, február 2012.

výhody na základe vysoko kvalifikovaných pracovných síl. Takáto štrukturálna zmena zatiaľ neprebieha požadovaným tempom. Aby urýchlili obnovu hospodárskej štruktúry Európy, musia tvorcovia politiky naliehavo zamerať svoje úsilie na jeden z hlavných faktorov tohto obnovenia: rast inovatívnych podnikov. Tak prispievajú k riešeniu hlavnej prekážky hospodárskej výkonnosti Európy.

Zo štúdií naozaj vyplýva, že celkový rast zamestnanosti v rozhodujúcej miere závisí od inovatívnych podnikov s veľkým potenciálom rastu, ktorých je v Európe menej než v USA. Počet a podiel podnikov s veľkým potenciálom rastu môže byť nepatrný, ale počet a podiel pracovných miest, ktoré vytvárajú priamo alebo nepriamo, je neúmerne veľký. Navyše takéto podniky sú kľúčové pre rast produktivity, keďže hlavným motorom pre tento rast je prerozdelenie pracovných miest z podnikov s nízkou produktivitou do podnikov s vyššou produktivitou. Odhaduje sa, že na nedostatočnom raste produktivity EÚ v porovnaní s USA sa v posledných desaťročiach z viac ako dvoch tretín podieľa rozdielna dynamika rastu medzi podnikmi USA a EÚ.

Pre tvorcov vnútroštátnych politík by bolo užitočné preskúmať všetky aspekty svojho „vnútroštátneho systému pre podnikanie a inovácie“, ktoré môžu predstavovať prekážky brániace rastu inovatívnych podnikov. Vychádzajúc z existujúcich empirických dôkazov by sa politické opatrenia mali zamerať najmä na tieto kľúčové aspekty:

- Pre dynamiku rastu podniku sú veľmi dôležité viaceré aspekty regulačného rámca. Členské štáty musia vo svojich právnych predpisoch odstrániť všetky prekážky rastu. Môžu sa napríklad usilovať o modernizované stanovovanie noriem a riadne fungujúce trhy práce. Zistilo sa, že aj konkurzné úpravy, ktoré prísne trestajú „neúspešných podnikateľov“ odrádzajú od podnikania s veľkým potenciálom rastu. Viac podnikov s veľkým potenciálom rastu môže tiež znamenať viac prípadov zlyhania. Okrem právnych predpisov treba zmeniť spoločenské postoje k podnikateľom, ktorí neuspeli.
- Pre podnikanie s veľkým potenciálom rastu je samozrejme nevyhnutný prístup k úverovému a kapitálovému financovaniu. Mnohé členské štáty už vypracovali politiky na riešenie tejto problematiky, avšak najmä v členských štátoch s menej rozvinutými finančnými trhmi to môže naďalej predstavovať výrazný problém. V tejto súvislosti nariadenie EÚ o vytvorení európskeho fondu rizikového kapitálu prijaté v roku 2012 predstavuje významný krok vpred, keďže investori do rizikového kapitálu budú môcť ľahšie získať finančné prostriedky v celej Európe v prospech začínajúcich podnikov a MSP²⁰.
- Pri vytváraní nástrojov politiky v oblasti výskumu a inovácií treba v plnej miere zohľadniť osobitný cieľ, ktorým je podpora rozvoja mladých inovatívnych podnikov. Mnohé členské štáty síce vypracovali daňové stimuly na podporu činností výskumu a vývoja vo všetkých typoch podnikov, treba však ponúknuť osobitný, výhodnejší daňový režim pre mladé inovatívne podniky.
- Existuje úzka súvislosť medzi rastom, inováciou a internacionalizáciou. Vývoz a inovácie sú vzájomne sa dopĺňajúce stratégie, ktoré vedú k zvýšeniu podielu vývozu, obratu a rastu zamestnanosti na úrovni podniku. Politiky, ktoré podporujú inováciu a internacionalizáciu, by mali byť prepojené. V tejto súvislosti môžu byť

²⁰

Okrem toho Komisia v nasledujúcich týždňoch uverejní zelenú knihu o dlhodobom financovaní európskeho hospodárstva, v ktorej predstaví hnacie motory a obmedzenia dlhodobého financovania, ako aj návrhy na opatrenia a možné nové nástroje/iniciatívy.

klastrové politiky kľúčovým nástrojom, a to nielen na podporu internacionalizácie mladých inovatívnych podnikov.

- Mladí radikálni inovátori tiež čelia problémom s ochranou svojho duševného vlastníctva. Cílené alebo všeobecnejšie politiky, ktoré zvýšia ponuku (verejného) kapitálu i prístup k nemu, a politiky, ktoré zlepšia systém práv duševného vlastníctva i znížia jeho náklady, budú prínosom pre všetky podniky, ktoré rastú a chcú inovovať, ale najmä pre inovatívne podniky s veľkým potenciálom rastu. Ďalším dôležitým nástrojom pre rozvoj inovácií v širšom meradle v Európe môže byť aj spoločné využívanie a profesionalizácia prístupu k portfóliám práv duševného vlastníctva, napr. prostredníctvom združovania patentov v rámci zoskupení.
- Zameranie systému výskumu a vývoja na prenos poznatkov, najmä zdokonalenie prepojenia medzi vedeckou základňou a podnikateľským sektorom, má primárny význam pre vytváranie a rast technologických inovatívnych podnikov. Mnohé členské štáty už vyvinuli politiky na podporu komerčného využívania výskumu a vývoja, ktoré treba ďalej implementovať, zlepšovať, hodnotiť a zodpovedajúcim spôsobom obnoviť.
- Je nevyhnutné podporovať osobitný vývoj inovácií a podnikateľskej kultúry a postoja v neposlednom rade prostredníctvom vzdelávacieho systému. Stimuláciou nových a existujúcich inovatívnych podnikov k rastu, ako aj podpore poskytovania odbornej prípravy, príležitostí na zvýšenie úrovne zručností a kvalifikovaného poradenstva v mladých a malých podnikoch, napr. v súvislosti s riadením inovácie a rýchleho rastu venovali politiky zamerané na podporu rastu podnikov menej pozornosti²¹.

Uvedené úvahy sú nevyhnutné na dosiahnutie cieľov stratégie Európa 2020 a zameriavajú sa na horizontálne politiky, ktorými sa majú vytvoriť priaznivé rámcové podmienky pre vznik inovatívnych podnikov s veľkým potenciálom rastu.

Okrem úsilia na regionálnej a vnútroštátnej úrovni by spoločné úsilie na úrovni EÚ malo podporovať tieto priority s cieľom vytvárať v celej Európe inovačné podnikateľské prostredie priaznivé pre inovácie. Opatrenia tohto druhu sú uvedené v nasledujúcom oddiele.

3. POKROK PRI BUDOVANÍ INOVÁCIE V ÚNII

V roku 2012 sa dosiahol solídny pokrok pri vykonávaní iniciatívy Únia inovácií. Viac než 80 % záväzkov je prostredníctvom prebiehajúcich iniciatív na dobrej ceste. V niektorých oblastiach je potrebné zvýšiť úsilie. To zahŕňa strategickjšie využívanie inovačného obstarávania, prijatie návrhov Aktu o jednotnom trhu I a zavádzanie iniciatív na zhodnocovanie duševného vlastníctva. Tento oddiel sa zameriava na kľúčové politické akcie v roku 2012. Stručný prehľad o stave všetkých 34 záväzkov iniciatívy Inovácia v Únii je uvedený v prílohe.

3.1. Posilnenie znalostnej základne a zníženie fragmentácie

Podpora excelentnosti pri rozvoji vzdelávania a zručností

Súčasný nepomer medzi ponúkanou a požadovanou odbornou kvalifikáciou a nedostatok vedcov a inžinierov predstavujú hrozbu pre inovačnú kapacitu Európy, a to práve v čase narastajúcich technických potrieb. V roku 2012 Komisia predložila oznámenie o prehodnotení

²¹ Európska komisia (2011), *Policies in support of high-growth innovative SMEs* (Politiky na podporu inovatívnych malých a stredných podnikov s veľkým potenciálom rastu), INNO-Grips Policy Brief N°2.

vzdelávania²². Zameriava sa v ňom na potrebu rozvíjať prierezové zručnosti (schopnosť kriticky myslieť, riešiť problémy, spolupracovať v tíme a podnikateľské zručnosti) a na posilnenie partnerstiev medzi univerzitami a podnikmi.

Prvé projekty znalostných aliancií sú na dobrej ceste. Ich cieľom je vytvoriť medziodvetvové partnerstvá medzi zamestnávateľmi a vzdelávacími inštitúciami na riešenie nesúlady medzi ponúkanými a požadovanými kvalifikáciami, napr. v audiovizuálnom priemysle (projekt CIAKL), v spracovateľskom priemysle prepojením vyučovania s výrobným prostredím (projekt KNOW-FACT) a podporovaním podnikateľského ducha študentov a zamestnancov (projekt EUEN). Ďalšie projekty budú nasledovať v roku 2013 a od roku 2014 budú znalostné aliancie súčasťou nového programu Erasmus pre všetkých.

Okrem toho sa v roku 2012 na základe záverov štúdie uskutočniteľnosti začal zavádzať viacrozmerový a medzinárodný systém hodnotenia inštitúcií vysokoškolského vzdelávania.

Realizácia Európskeho výskumného priestoru

Podmienky na dosiahnutie Európskeho výskumného priestoru (EVP) – do roku 2014 nie sú ešte vytvorené. EVP je jednotný výskumný priestor založený na vnútornom trhu. Je súčasťou Únie inovácií a program Horizont 2020 podporuje jeho implementáciu v mnohých smeroch. Je to jedna z kľúčových štrukturálnych reforiem na podporu rastu v Európe – a čoraz viac sa ako taká uznáva. Zatiaľ čo doterajšie úsilie napreduje len veľmi pomaly, Komisia navrhla posilniť partnerstvo v oblasti Európskeho výskumného priestoru pre excelentnosť a rast²³. Jeho zameranie a jasný súbor akcií schválila Rada pre konkurencieschopnosť na svojom zasadnutí 11. decembra 2012. V rámci posilneného partnerstva budú členské štáty, zainteresované strany a Komisia spolupracovať, aby zvýšili účinnosť a efektívnosť európskeho systému verejného výskumu tým, že budú podporovať väčšiu otvorenosť a hospodársku súťaž, väčšiu mobilitu pre výskumných pracovníkov, intenzívnejšiu cezhraničnú spoluprácu a optimálny tok poznatkov. Pokrok pri dosahovaní EVP sa bude musieť monitorovať v úzkej súvislosti s tzv. európskym semestrom. Bude potrebné aj riadenie na najvyššej úrovni, ktoré zabezpečí Rada, a pravidelný dialóg so všetkými zainteresovanými stranami. Komisia vytvorí v úzkej spolupráci s členskými štátmi robustný mechanizmus monitorovania EVP.

Dosiahnutím cieľa EÚ 3 % HDP určeného na výskum, programom Horizont 2020 a vďaka uskutočnenia EVP zvýšeným podielom nadnárodného financovania (v súčasnosti 0,8 %) by sa EÚ mohlo celkovo podariť vytvoriť do roku 2030 ďalších 445 mld. HDP a 7,2 mil. pracovných miest²⁴.

Komisiou navrhovaný program Horizont 2020 prispieva k vytvoreniu a fungovaniu EVP napríklad tým, že hlavnou zásadou programu je otvorený prístup k vedeckým publikáciám. Komisia takisto odporučila členským štátom zaujať podobný prístup k výsledkom výskumu financovaného v rámci ich vnútroštátnych programov²⁵.

Výskum na špičkovej úrovni sa neuskutočňuje vo vzduchoprázdne. Vyžaduje si najlepšie výskumné infraštruktúry ako platformy pre spoluprácu, aby sa mohli riešiť otázky, ktoré jednotlivé členské štáty alebo regióny nedokážu zvládnuť samy. Komisia a členské štáty pracujú spoločne na vytvorení 48 prioritných výskumných infraštruktúr, ktoré v roku 2010

²² COM(2012) 669.

²³ COM(2012) 392 final.

²⁴ SWD(2012) 212, pracovný dokument útvarov Komisie – Posúdenie vplyvu sprevádzajúce oznámenie C(2012) 392 final.

²⁵ COM(2012) 401 final a COM(2012) 417 final.

určilo Európske strategické fórum o výskumných infraštruktúrach (ESFRI). Očakáva sa, že približne 27 z nich sa bude realizovať počas roku 2013.

Extrémne ľahká infraštruktúra je rozložená infraštruktúra umiestnená v Českej republike, Maďarsku a Rumunsku. Tvorí celoeurópske laserové zariadenie, ktoré podľa očakávania bude vlastniť najsilnejšie lasery na svete. Zahŕňa takmer 40 výskumných a akademických inštitúcií z 13 členských štátov EÚ. Tri miesta by mali byť v prevádzke od roku 2015. ELI bude prvou infraštruktúrou, ktorú sa fórum ESFRI rozhodlo umiestniť v nových členských štátoch. Je z veľkej časti spolufinancovaná zo štrukturálnych fondov EÚ. Projekt je veľmi dobrým príkladom toho, ako výskumné infraštruktúry môžu splniť ciele nielen vedeckej excelentnosti, ale aj regionálneho rozvoja a súdržnosti Únie.

Zameranie financovania EÚ na priority iniciatívy Inovácia v Únii

Horizont 2020 – nový nástroj EÚ na financovanie výskumu a inovácií od roku 2014 – zjednotí všetku podporu výskumu a inovácií na európskej úrovni pod jednu strechu. V súlade s ambíciou stanovenou v rámci Inovácie v Únii sa Horizont 2020 významne odlišuje od svojich predchodcov financovaním vychádzajúcim viac zo spoločenských výziev, jednoduchšími pravidlami pre účastníkov a účinnejším dosahovaním výsledkov.

Hlavnou črtou nového prístupu nástroja Horizont 2020 je dôraz, ktorý sa kladie na inováciu. Konkrétne to znamená viac prostriedkov na: testovanie, vývoj prototypov, demonštračné a skúšobné činnosti, podnikový výskum a vývoj, podporu podnikania a ochotu riskovať, formovanie dopytu po inovatívnych produktoch a službách prostredníctvom stanovovania noriem a verejného obstarávania, a povzbudenie k inováciám v netechnologických oblastiach, akými sú napríklad dizajn, inovácia a kreativita služieb, nové obchodné modely a sociálna inovácia, čo celkovo odráža širokú koncepciu inovácie. Vylepší sa aj prístup k MSP, ktorý zahŕňa nástroj na podporu tých podnikov, ktoré vykazujú silné ambície rozvoja, rastu a internacionalizácie²⁶. V rámci programu Horizont 2020 budú aj akcie Marie Skłodowska-Curie prispievať k zvýšeniu počtu výskumných pracovníkov o jeden milión a tým k cieľu stratégie Inovácia v Únii.

Súčasný 7. rámcový program v oblasti výskumu (ďalej len „RP 7“) zohľadňuje nový dôraz programu Horizont 2020 na inovácie. Pracovné programy RP 7 v roku 2013 zahŕňajú oveľa väčšiu časť inovačného cyklu ako kedykoľvek predtým a obsahujú najväčšie výzvy na predloženie návrhov v celkovej výške 8,1 mld. EUR. Ich cieľom je lepšie zabezpečiť, aby sa výsledky výskumu mohli využívať, a pomôcť uviesť nové výrobky a služby na trh.

Podpora talentov a zakladania nových podnikov: Európsky inovačný a technologický inštitút

Európsky inovačný a technologický inštitút (EIT) zavádza do praxe koncept znalostného trojuholníka (vzdelávanie, výskum a podnikanie) prostredníctvom nových foriem partnerstva – znalostných a inovačných spoločenstiev (ďalej len „ZIS“). V súčasnosti existujú tri ZIS – o zmene klímy, udržateľnej energie a budúcej informačnej a komunikačnej spoločnosti. Znalostné a inovačné spoločenstvá EIT sa vo svojich vzdelávacích programoch zameriavajú na podnikanie a inovačné zručnosti, aby inovátorom z radu študentov a podnikateľov poskytli znalosti a postoje, ktoré potrebujú na to, aby premenili nápady na obchodné príležitosti. EIT určilo kritéria na udelenie označenia ETI pre magisterské študijné odbory a doktorandské programy.

²⁶ Táto nová schéma, ktorá vychádza zo schémy SBIR v Spojených štátoch, je reakciou aj na požiadavku Európskej rady v roku 2011 preskúmať možnosti, ako čo najlepšie splniť potreby inovatívnych podnikov s veľkým potenciálom rastu prostredníctvom trhov orientovaného prístupu.

Európa čelí značnému nedostatku inžinierov a odborníkov v oblasti IKT so správnou kombináciou zručností. Magisterský program „ETI ICT Labs“ je jedným z najväčších spoločných európskych podnikov v oblasti vysokoškolského vzdelávania, ktorý by mal ponúknuť riešenie tohto problému. Zahŕňa 21 univerzít a vysokých škôl ekonomických ETI. Zúčastnené inštitúcie zabezpečujú vzdelávanie v siedmich hlavných technických odboroch a v plne štandardizovanom vedľajšom odbore v oblasti inovácií a podnikania. Študenti budú využívať aj systém tutorstva a stáž v podniku jedného z priemyselných partnerov. V roku 2012 bolo do programu prijatých približne 200 študentov.

Podnikateľské vzdelávanie je spojené s radom služieb na podporu podnikania a viacerých inovačných systémov s cieľom urýchliť zavedenie inovácií na trh, ako napríklad InnoEnergy Highway a Climate-KIC Market Accelerator. Vplyv sa už začína prejavovať – výsledky výskumu a nové nápady rýchlejšie prenikajú na trh a lákajú prvých zákazníkov.

Vďaka financovaniu, ktoré poskytuje znalostné a inovačné spoločenstvo EIT zaoberajúce sa zmenou klímy (ďalej len „Climate-ZIS“), bol novozriadený podnik na navrhovanie a inovácie „Naked Energy“ schopný vytvoriť pilotný projekt využívania solárnej technológie za reálnych podmienok v podstatnom rozsahu. Táto nová technológia vzbudila záujem a viedla k dohode s veľkým reťazcom supermarketov Sainsbury's.

Úlohou Climate-ZIS bolo rozpoznať príležitosti, nadviazať kontakty a otvoriť nám dvere. Funguje to ako „chránená inovácia“. Jednoducho povedané, náš vzťah s Climate-ZIS nám umožňujú sedieť za jedným stolom s významnými aktérmi.“ Christophe Williams, výkonný riaditeľ podniku Naked Energy

„Poznáme Spojené kráľovstvo. Mimo neho však musia existovať brilantné nápady, o ktorých nevieme a ku ktorým nám Climate-ZIS môže sprostredkovať prístup. Chceme sa do nich zapojiť v čo najskoršej fáze, aby sme mohli technológiu formovať spôsobom, ktorý bude mať obchodný význam.“ David Penfold Sainsbury's Supermarkets Ltd.

Návrh na strategický inovačný program EIT načrtáva upevňovanie a ďalší rozvoj troch existujúcich ZIS a vytvorenie šiestich nových: inovácie v oblasti zdravého života a aktívneho starnutia, potraviny pre budúcnosť (food4future), suroviny, výroba s pridanou hodnotou, inteligentné bezpečné spoločnosti a mestská mobilita. ETI bude výrazne prispievať k dosiahnutiu cieľov stanovených v programe Horizont 2020.

3.2. Ako dostať dobré nápady na trh

Cieľom stratégie Inovácia v Únii je odstrániť prekážky brániace inovátorom premieňať svoje nápady do nových produktov a služieb, ktoré možno predávať na svetových trhoch. Európa potrebuje plne využiť svoj inovačný potenciál prostredníctvom rýchlejšieho stanovovania noriem, lacnejšieho získania ochrany patentov, modernejšieho verejného obstarávania inovatívnych produktov a služieb a lepšieho prístupu k finančným prostriedkom pre inovátorov a MSP. Návrhy na tieto štyri inovačné hnacie motory boli urýchlené prostredníctvom Aktu o jednotnom trhu I (2011). Mali by od roku 2013 priniesť nové podnety v oblasti európskych inovácií, keďže dva návrhy už boli prijaté v roku 2012 a prijatie ďalších dvoch sa očakáva v roku 2013.

Financovanie inovácií

Európa netrpí nedostatkom inovatívnych nápadov čakajúcich len na to, aby sa premietli do úspešných obchodných modelov. Prvou prekážkou je často prístup k financiám, ktorý sa ešte viac skomplikoval v dôsledku prebiehajúcej krízy. Európa zaznamenala 45 % pokles v získavaní rizikového kapitálu v dôsledku krízy. Okrem toho investície tzv. podnikateľských

anjelov (business angels) sú v súčasnosti približne päťkrát vyššie v Spojených štátoch než v Európe²⁷.

Vo svojej správe z roku 2012 expertná skupinu pre cezhraničné spájanie inovujúcich firiem s vhodnými investormi odporučila podporiť fondy rizikového kapitálu so skutočným potenciálom, zvýšiť profesionalitu podnikateľských anjelov, sledovať a podporovať skupinové financovanie (crowd funding) a poskytnúť inovatívnym podnikateľom odbornú prípravu o pripravenosti investorov. V roku 2013 Komisia predloží zelenú knihu o dlhodobom financovaní európskeho hospodárstva.

Na odstránenie prekážok cezhraničných investícií boli v roku 2012 schválené dva legislatívne návrhy o fondoch sociálneho podnikania a fondoch rizikového kapitálu²⁸ a ich oficiálne prijatie sa očakáva začiatkom roka 2013. Okrem toho Komisia dokončila svoj prieskum potenciálnych daňových prekážok pre cezhraničné investície rizikového kapitálu a na základe tohto prieskumu posúdi ďalšie kroky s cieľom predložiť riešenia v roku 2013.

Program pre konkurencieschopnosť podnikov a MSP (COSME) a program Horizont 2020 budú od roku 2014 spoločne podporovať nástroj kapitálového a úverového financovania. Pokiaľ ide o vlastný kapitál, budú oba programy spoločne financovať zakladanie podnikov, počiatočnú fázu a fázu rastu, a tak podporovať hladké fungovanie schémy rizikového kapitálu v celej EÚ. Horizont 2020 sa bude zameriavať na počiatočnom fázu a COSME na fázu rastu. Pokiaľ ide o cudzí kapitál, oba programy budú poskytovať úvery, záruky a protizáruky.

S cieľom zvýšiť objem poskytovaných úverov pre MSP, ktoré sa orientujú na výskum a inovácie, bol začiatkom roka 2012 v rámci finančného nástroja s rozdelením rizika (RSFF) zavedený nástroj s rozdelením rizika (RSI) vo forme záručnej schémy, ktorý má povzbudzovať banky k poskytovaniu viac úverov pre inovatívne MSP a podniky so strednou kapitalizáciou.

V priebehu roku 2012 finančný nástroj s rozdelením rizika (RSFF) sústredil dodatočné zdroje na výskumné infraštruktúry, pričom značný úver vo výške 300 miliónov EUR bol udelený Európskemu južnému observatóriu (ESO) na podporu výstavby európskeho mimoriadne veľkého teleskopu (European Extremely Large Telescope – E-ELT). Tento revolučný pozemný teleskop bude mať hlavné zrkadlo s priemerom 39 metrov a bude najväčší optický/blízko-infračervený teleskop na svete, prezývaný aj ako „okno Európy do vesmíru“.

V roku 2013 Európska investičná banka začne prideliť ďalších 10 – 15 miliárd EUR na inovácie a zručnosti prostredníctvom nového nástroja pre rast a zamestnanosť, a tým vytvorí dodatočné investície vo výške až do 65 miliárd EUR.

Formovanie dopytu po inovatívnych produktoch a službách

Inovatívne podniky môžu byť úspešné len vtedy, ak existuje trh pre ich tovar a služby a spotrebitelia, ktorí sú ochotní ich kupovať. Nový normalizačný balík s účinnosťou od 1. januára 2013 a návrh na modernizáciu právnych predpisov EÚ v oblasti verejného obstarávania sú kľúčové míľniky na ceste k rýchlejšiemu zavádzaniu inovatívnych produktov a služieb na trh. Výsledkom prvého míľnika má byť skutočnosť, že vypracovanie európskej normy do roku 2020 sa skrúti o polovicu, a druhý umožní verejným obstarávateľom využívať osobitný postup pri nákupe inovatívneho tovaru a služieb, nakupovať spoločne s obstarávateľmi z iných členských štátov, aby sa rozdelilo riziko a náklady, a zahrnúť

²⁷ Správa predsedu expertnej skupiny o cezhraničnom spájaní inovujúcich firiem s vhodnými investormi; Európska Komisia 2012, <http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetailDoc&id=6008&no=1>

²⁸ KOM(2011) 860 v konečnom znení a KOM(2011) 862 v konečnom znení.

inovačné hľadisko do kritérií na udelenie zákazky. Návrhy týkajúce sa verejného obstarávania však musí schváliť Európsky parlament a Rada.

V celej Európe sa postupne presadzuje obstarávanie v oblasti inovácií²⁹. V roku 2012 vyčlenilo Taliansko viac ako 300 miliónov EUR³⁰ na obstarávanie vo fáze pred komerčným využitím³¹. Podobne ako v ostatných regiónoch Talianska sa obstarávanie vo fáze pred komerčným využitím bude využívať aj v južnom Taliansku s podporou štrukturálnych fondov. Okrem toho vyššie riziko spojené s týmito nákupmi možno zabezpečiť osobitným nástrojom s rozdelením rizika, ktorý sa zaviedol v spolupráci s Európskou investičnou bankou. Cezhraničná spolupráca sa takisto rozvíja. Ministri priemyslu zo severských štátov začali tzv. projekt maják (lighthouse project) v zdravotníctve na posilnenie spolupráce medzi Nórskom, Fínskom, Švédskom, Dánskom a Islandom pri obstarávaní v oblasti inovácií.

Financovaním výskumu a inovácií podporuje EÚ v súčasnosti v niekoľkých oblastiach nadnárodnú spoluprácu pri obstarávaní v oblasti inovácií. V roku 2012 sa začalo s realizáciou 16 projektov na podporu obstarávania v oblasti inovácií, na ktorých sa podieľajú obstarávatelia z väčšiny členských štátov. Projekty majú povzbudiť verejných obstarávateľov, aby využili viac inovatívnych riešení v oblastiach, akými sú systémy osvetlenia, energeticky účinné budovy, supervýkonné výpočtové technológie, a lepšia starostlivosť o starších ľudí, inteligentné dopravné systémy, inteligentná hraničná kontrola bezpečnosti a inteligentné textílie pre požiarnikov. V roku 2013 sa táto podpora na úrovni EÚ pravdepodobne viac než zdvojnásobí na takmer 100 miliónov EUR.

*V rámci projektu **SILVER** 7. rámcového programu verejní obstarávatelia z piatich krajín – Spojeného kráľovstva, Dánska, Švédska, Fínska a Holandska – začiatkom roka 2013 spoločne uverejnia prvú cezhraničnú výzvu na predkladanie ponúk týkajúcich sa obstarávania vo fáze pred komerčným využitím. Výzva bude zameraná na rozvoj nových riešení v robotike na pomoc starším ľuďom s telesným postihnutím. Konzorcium počíta s tým, že vďaka obstarávaniu vo fáze pred komerčným využitím získa prístup k novým technologickým riešeniam, ktoré v prípade, že sa budú využívať v oblasti starostlivosti o starších ľudí, umožnia pri rovnakom počte ošetrovateľského personálu poskytnúť do roku 2020 starostlivosť o 10 % viac ľudí.*

Pre šírenie znalostí, interoperabilitu medzi produktmi a službami a v neposlednom rade pre otvorenie nových trhov je rozhodujúca lepšia integrácia otázok normalizácie v začiatkovej fáze výskumných a inovačných projektov. Požiadavky na normu sa pripravujú v rámci projektov RP 7. Nové projekty sa začali v roku 2012, aby urýchlili vypracovanie noriem pri zohľadnení vedeckých výsledkov z rámcového programu, napríklad pre biovýrobky, trojrozmernú tlač, inteligentné textílie a používanie dreva v stavebníctve. V roku 2013 sa očakáva ďalšie rozšírenie o približne 75 výziev na predkladanie návrhov týkajúcich sa noriem.

Každá spoločnosť musí riadiť viacnásobné a dynamické vzťahy v niekoľkých sieťach. Zriaďovanie dvojstrannej elektronickej výmeny s každým jednotlivým obchodným partnerom je veľmi zdĺhavé najmä pre nehierarchické výrobné siete a ľahko pritom dochádza k omeškaniam a chybám. Hlavným cieľom projektu „InTime“ je zlepšiť výkonnosť

²⁹ Obstarávanie v oblasti inovácií zahŕňa obstarávanie vo fáze pred komerčným využitím (PCP) a verejné obstarávanie inovatívnych riešení (PPI).

³⁰ 170 miliónov EUR z národných rozpočtových prostriedkov Talianska, ako aj ďalšie prostriedky zo štrukturálnych fondov EÚ a podpora EIB.

³¹ Obstarávanie vo fáze pred komerčným využitím je metóda na obstarávanie služieb výskumu a vývoja s cieľom rozvinúť nový produkt alebo riešenie.

a spoľahlivosť vzťahov medzi zákazníkom a dodávateľom vzhľadom na vyrovnanú výrobu v celej sieti. Na základe výsledkov projektu boli v septembri 2012 uverejnené požiadavky na normy. Multilaterálna komunikačná platforma opísaná v ňom umožňuje zúčastneným spoločnostiam, najmä MSP, zjednodušiť a zefektívniť ich obchodné vzťahy, keďže iba jediný kanál je potrebný na vytvorenie komunikácie so všetkými obchodnými partnermi v rámci platformy.

Aj v akčnom pláne ekologických inovácií (EcoAP) prijatom v decembri 2011³² ide hlavne o inovatívne produkty a služby. Zameriava sa na vytváranie rastu a pracovných miest pomocou produktov, služieb a obchodných riešení, ktoré majú pozitívny vplyv na životné prostredie. Obsahuje sedem opatrení: 1. preskúmanie politiky a regulácie v oblasti životného prostredia; 2. demonštračné projekty a projekty trhového uplatnenia; 3. normy a ciele výkonnosti; 4. služby financovania a podpory pre MSP; 5. nové zručnosti a pracovné miesta; 6. medzinárodná spolupráca a 7. a európske partnerstvá v oblasti inovácií³³.

Projekty trhového uplatnenia ekologických inovácií, ktoré spravuje Výkonná agentúra pre konkurencieschopnosť a inovácie, premieňajú inovácie na obchodovateľné ekologické výrobky a služby. K úspešným príkladom patria GLASSPLUS a SATURN³⁴. GLASSPLUS ponúka možnosti opätovného využitia skla zo starých televízorov. Už 60 000 prijímačov našlo nové použitie ako dlaždice. SATURN získava z komunálneho odpadu neželezné kovy s neprekonateľným stupňom oddelenia (98 %) a stupňom čistoty (90 %).

Využitie duševného vlastníctva a tvorivosti

Systémy práv duševného vlastníctva majú rozhodujúci vplyv na to, akým spôsobom sa nové poznatky vlastnia, vymieňajú a používajú. Z tohto dôvodu predstavujú kľúčový prvok rámcových podmienok pre výskum a inovácie.

V decembri 2012 sa dosiahla historická dohoda o jednotnom patente³⁵. To by malo umožniť, aby sa prvý európsky patent s jednotným účinkom udelil a registroval na jar roku 2014. Členské štáty však musia urýchlene ratifikovať dohodu o jednotnom patentovom súde, aby dodržali lehotu iniciatívy Inovácia v Únii do roku 2014.

Služba strojového prekladu „Patent Translate“ začala svoju prevádzku v marci 2012³⁶. Tento nástroj vyvíja Európsky patentový úrad v spolupráci s Google. Ponúka už preklady z angličtiny a do angličtiny pre štrnásť jazykov a bude postupne rozširovať rozsah pôsobnosti na 32 jazykov do roku 2014. Vďaka bezplatnej službe Patent Translate bude obsah patentov a súvisiacich dokumentov publikovaných kdekoľvek na svete ľahko prístupný pre všetkých.

V roku 2012 Komisia predložila analýzu hlavných prekážok, ktorým európske spoločnosti najmä MSP čelia pri valorizácii existujúcich patentov. Načrtla aj niektoré možné kroky, ktoré by mohli zanedbávanému duševnému vlastníctvu vdýchnuť nový život³⁷. Okrem toho uverejnila stratégiu na podporu kultúrnych a tvorivých sektorov zameranú na ich inovačný potenciál³⁸.

Európska aliancia tvorivých odvetví otvorila politický dialóg a zaviedla osem konkrétnych opatrení týkajúcich sa inovačných poukazov, lepšieho prístupu k finančným prostriedkom,

³² KOM(2011) 899 v konečnom znení.

³³ http://ec.europa.eu/environment/ecoap/index_en.htm.

³⁴ <http://www.glassplus.eu/home.aspx>, <http://www.saturn.rwth-aachen.de/>.

³⁵ Prijatie dvoch nariadení, ktorými sa vykonáva posilnená spolupráca na účely vytvorenia jednotnej ochrany patentov, http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/patent/index_en.htm.

³⁶ <http://www.epo.org/searching/free/patent-translate.html>.

³⁷ SWD(2012) 458 final.

³⁸ COM(2012) 537 final.

získania excelentnosti a spolupráce v rámci ďalšieho rozvoja tvorivých odvetví a lepšieho využívania všetkých foriem znalosti a tvorivosti v iných odvetviach. Európska správna rada pre dizajn poskytla 21 odporúčaní, na základe ktorých Komisia bude realizovať akčný plán na podporu zavádzania a pochopenia úlohy dizajnu v inovačnej politike.

3.3. Európske partnerstvá v oblasti inovácií

Koncepcia európskeho partnerstva v oblasti inovácií na urýchlenie vývoja a zavádzanie inovácií na riešenie spoločenských výziev vstúpila v roku 2012 do novej fázy, keď sa začala implementačná fáza pilotného projektu aktívneho a zdravého starnutia (Active and Healthy Ageing – AHA) a navrhlo rozšírenie koncepcie na ďalšie štyri oblasti.

Vo februári Komisia schválila strategický vykonávací plán, ktorý predložila riadiaca skupina AHA, a stanovila podporné opatrenia na úrovni EÚ. To zahŕňalo výzvu pre zúčastnené strany, aby sa písomne zaviazali ku konkrétnym opatreniam a/alebo sa stali referenčným miestom, a zriadenie fóra pre inovatívne nápady, ktoré pomôže zainteresovaným stranám nájsť partnerov, vymieňať si nové iniciatívy a šíriť overené údaje.

Reakcia skupín zainteresovaných strán, ktoré predložili 261 záväzkov na šesť konkrétnych opatrení, bola povzbudzujúca a spojila verejné orgány, technologické spoločnosti, poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, odvetvia priemyslu a mimovládne organizácie. Okrem toho 54 regiónov prejavilo záujem stať sa referenčným miestom a slúžiť ako príklady osvedčených postupov a zapojiť sa do rozšírenia a uplatňovania inovatívnych riešení. Takmer 500 partnerov sa zapísalo do internetovej obchodnej platformy³⁹.

Záväzky prišli zo všetkých členských krajín EÚ, ktoré zmobilizovali viac než 1000 regiónov a obcí v EÚ, ako aj z iných krajín. Celkovo ukazujú prihlášky, že viac než 4 milióny európskych občanov by mohli priamo profitovať z partnerstva, ktoré musí dosiahnuť kritickú masu, aby sme spôsob, ktorým dostávame a poskytujeme služby starostlivosti v Európe, mohli zásadne zreformovať. Šesť skupín zainteresovaných strán uverejnilo svoje akčné plány v novembri 2012, v ktorých načrtli kľúčové výsledky a výstupy na nasledujúce 2 – 3 roky.

„Európske partnerstvo v oblasti inovácií zamerané na aktívne a zdravé starnutie je vynikajúcim príkladom toho, ako možno spoluprácu zaviesť do praxe; a to nielen medzi spoločnosťami, ale medzi zainteresovanými subjektmi v hodnotovom reťazci. V prípade partnerstva zameraného na aktívne a zdravé starnutie nespočíva riziko v technológii, keďže väčšina technológií je už k dispozícii. Je to otázka spojenia technológií (dátová komunikácia, spracovávanie údajov, senzorické siete ...) za realistických podmienok, ide preto oveľa viac o sociálnu inováciu: nové formy, ako robiť veci, a o nové obchodné modely. Keď ľudia začínajú robiť veci novými spôsobmi, investičné príležitosti sa objavujú. Na tom staviame. Budeme investovať do inovácií pre aktívne a zdravé starnutie, pretože vy v rámci Komisie ste sa zaviazali vybudovať povedomie a receptívne spoločenstvo a tak znížiť investičné riziko, a samozrejme pretože existuje rozsiahly trh pre nové služby súvisiace so starnutím, ktorý je pre nás veľmi príťažlivý.“ Dr. Jos B. Peeters, Capricorn Venture Capital

Po schválení strategického vykonávacieho plánu v oblasti aktívneho a zdravého starnutia Komisia predložila návrhy na nové európske partnerstvá v oblasti inovácií (ďalej len „EIP“ – European Innovation Partnership), ktoré sa opierajú o skúsenosti z pilotného partnerstva, akými je potreba nízkej administratívnej záťaže a vyjasnenie skutočnosti, že európske partnerstvá v oblasti inovácií nenahrádzajú formálne rozhodovacie procesy týkajúce sa programov financovania alebo právnych predpisov.

³⁹ <http://webgate.ec.europa.eu/eipaha>.

Vo februári Komisia navrhla EIP „poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť“ a „suroviny“. V máji pridala návrh na zmenu EIP „voda“ a v júli navrhla EIP „inteligentné mestá a obce“. Po schválení Radou predložilo EIP „voda“ v decembri 2012 strategický vykonávací plán a očakáva sa, že sa strategické vykonávacie plány EIP „poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť“, „suroviny“ a „inteligentné mestá a obce“ budú vydané počas roku 2013, aby sa mohli začať realizovať čo najskôr.

Hodnotenie pokroku projektu aktívneho a zdravého starnutia a nezávislý znalecký posudok konceptu EIP sa plánujú na rok 2013 s cieľom posúdiť, či existujú akékoľvek ďalšie opatrenia alebo zmeny, ktoré sú potrebné na zlepšenie vplyvov súčasných EIP a na stanovenie podmienok pre ďalšie EIP.

3.4. Maximalizácia sociálnej a územnej súdržnosti

Preklenutie inovačnej priepasti

Analýzy výkonnosti jednotlivých krajín⁴⁰ a prehľad regionálnych inovácií na rok 2012⁴¹ (obrázok 4) ukazujú, že regionálne inovačné rozdiely pretrvávajú a s krízou môžu ešte narásť. Najinovatívnejšie krajiny sa opierajú o silné a inovatívne regióny, ktoré sú menej rozšírené v iných členských štátoch. Aj keď regionálna inovačná výkonnosť zostávala relatívne stabilná počas rokov 2007 – 2011, vykazovala oveľa väčšie výkyvy než výkonnosť na úrovni krajiny. Táto regionálna rozmanitosť si vyžaduje lepšie prispôsobenie inovačných politík na relatívne silné stránky jednotlivých regiónov. To je úlohou budúcej politiky súdržnosti na obdobie rokov 2014 – 2020⁴². Členské štáty budú musieť vzhľadom na obmedzený počet priorít vypracovať stratégie v oblasti výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu. Platforma inteligentnej špecializácie⁴³ pomáha verejným orgánom vytvárať takéto stratégie prostredníctvom vzájomných hodnotení, usmernení a seminárov v celej Európe. V súčasnosti sú v platforme registrované tri členské štáty EÚ a 103 regiónov z 19 iných členských štátoch. S cieľom pomôcť regiónom dosiahnuť vysoký stupeň excelentnosti sa budú maximalizovať synergie medzi programom Horizont 2020 a Kohéznym fondom, podporovať partnerstvá a tímy medzi existujúcimi a vznikajúcimi centrami excelentnosti, zavedie sa nástroj na získavanie poznatkov v oblasti politiky a zriadia sa katedry Európskeho výskumného priestoru.

⁴⁰ Pozri prílohu o výkonnosti členských štátov, ktorá je pripojená k oznámeniu.

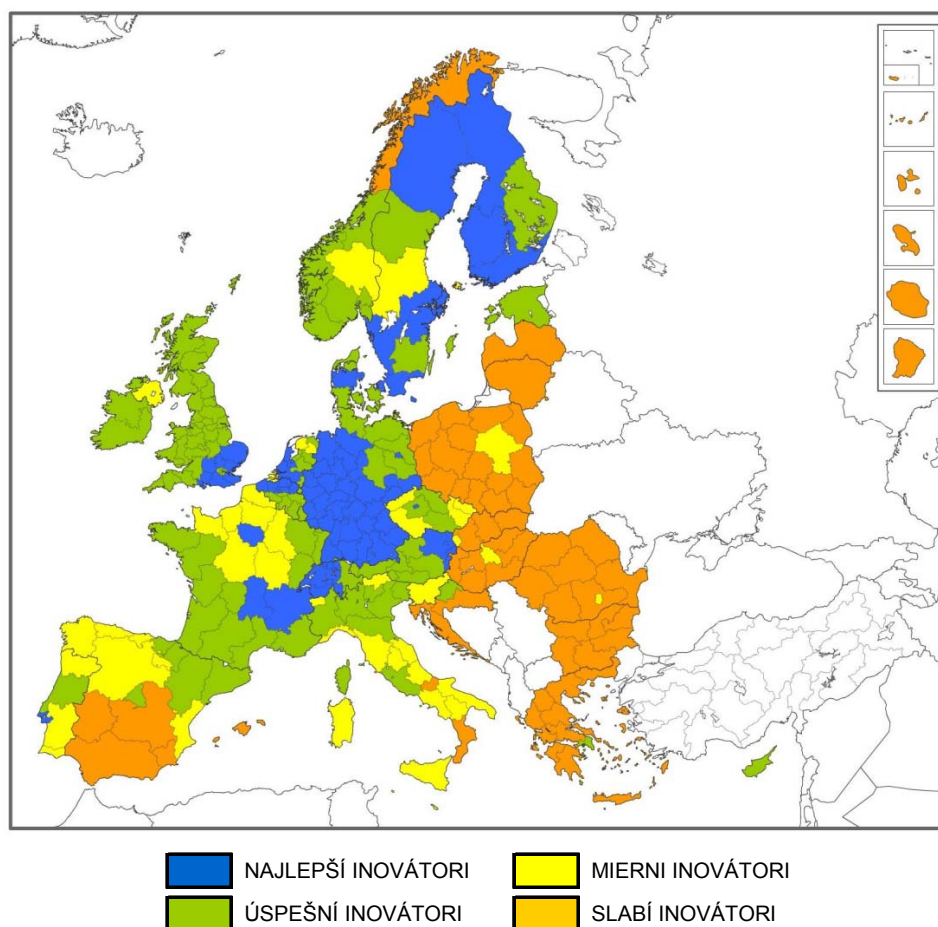
⁴¹ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/files/ris-2012_en.pdf.

⁴² Pozri http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/proposals_2014_2020_en.cfm.

⁴³ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu>.

Obrázok 5: Inovačná výkonnosť regiónov

Zdroj: Regionálny prehľad výsledkov inovácie v roku 2012

Podpora sociálnej inovácie

Sociálna inovácie sa stáva aktuálnou v Európe. Sociálna inovácia Európy⁴⁴, virtuálne centrum, ktoré slúži budovaniu a zefektívneniu sociálnej inovácie, prilákalo vo svojich prvých 18 mesiacoch existencie takmer 50 000 ľudí. Vzhľadom na prudký nárast nezamestnanosti v októbri roku 2012 Komisia vyhlásila súťaž o nové nápady, ako pomôcť ľuďom nájsť prácu alebo novú formu práce. Súčasne v nadväznosti na Akt o jednotnom trhu I je iniciatíva pre sociálne podnikanie⁴⁵ zameraná na riešenie prekážok, ktoré brzdia rozvoj sociálneho sektora podnikov, ako sú napríklad právne predpisy, financovanie a viditeľnosť a uznanie sociálnej pridanej hodnoty tohto odvetvia.

Sociálna inovácia a experimentovanie sociálnej politiky v oblasti zamestnanosti a sociálnych politík boli naďalej podporované počas roku 2012 prostredníctvom programu PROGRESS⁴⁶ a Európskeho sociálneho fondu (ESF). Táto podpora sa ešte viac posilní v budúcom programovacom období (2014 – 2020) Európskeho sociálneho fondu, Európskeho fondu regionálneho rozvoja a nového programu pre sociálnu zmenu a inováciu.

Od roku 2011 Európska únia prostredníctvom 7. rámcového programu podporila výskumné projekty na sociálnu inováciu v hodnote približne 30 miliónov EUR a financuje dve siete zakladacích centier na rozvoj a šírenie úspešných sociálnych inovácií. Sociálna inovácia sa

⁴⁴ <http://www.socialinnovationeurope.eu/>.

⁴⁵ KOM(2011) 682 v konečnom znení z 25. októbra 2011.

⁴⁶ Program PROGRESS je finančný nástroj EÚ
http://ec.europa.eu/research/infrastructures/index_en.cfm?pg=success9.

bude naďalej podporovať v rámci programu Horizont 2020. Táto podpora sa opiera o záväzok Komisie v Akte o jednotnom trhu II⁴⁷ rozvíjať metodiku na meranie sociálno-ekonomických výhod, ktoré vytvorili sociálne podniky.

Hľadanie nových spôsobov financovania sociálnej inovácie a podpora modernizácie politík sociálnej ochrany sú súčasťou balíka o sociálnych investíciách, ktorý bol predložený vo februári 2013. Zameriava sa na zvýšenie udržateľnosti a primeranosti rozpočtových a sociálnych politík: aktiváciu sociálnych politík a služieb, investovanie do detí a mládeže a zefektívnenie riadenia EÚ v oblasti sociálnych politík, monitorovanie a komunikáciu s občanmi.

Skúsenosti zdôrazňujú význam občanov ako kľúčových aktérov sociálnej inovácie a potrebu širokých partnerstiev na podporu inovácií v mechanizmoch sociálnej politiky vrátane tretieho sektora neziskových organizácií a organizácií občianskej spoločnosti. Inovácia v oblasti sociálnej zodpovednosti podnikov prispieva k holistickému, na budúcnosť orientovanému prístupu k verejno-súkromným partnerstvám, ktoré sa zaoberajú sociálnymi výzvami.

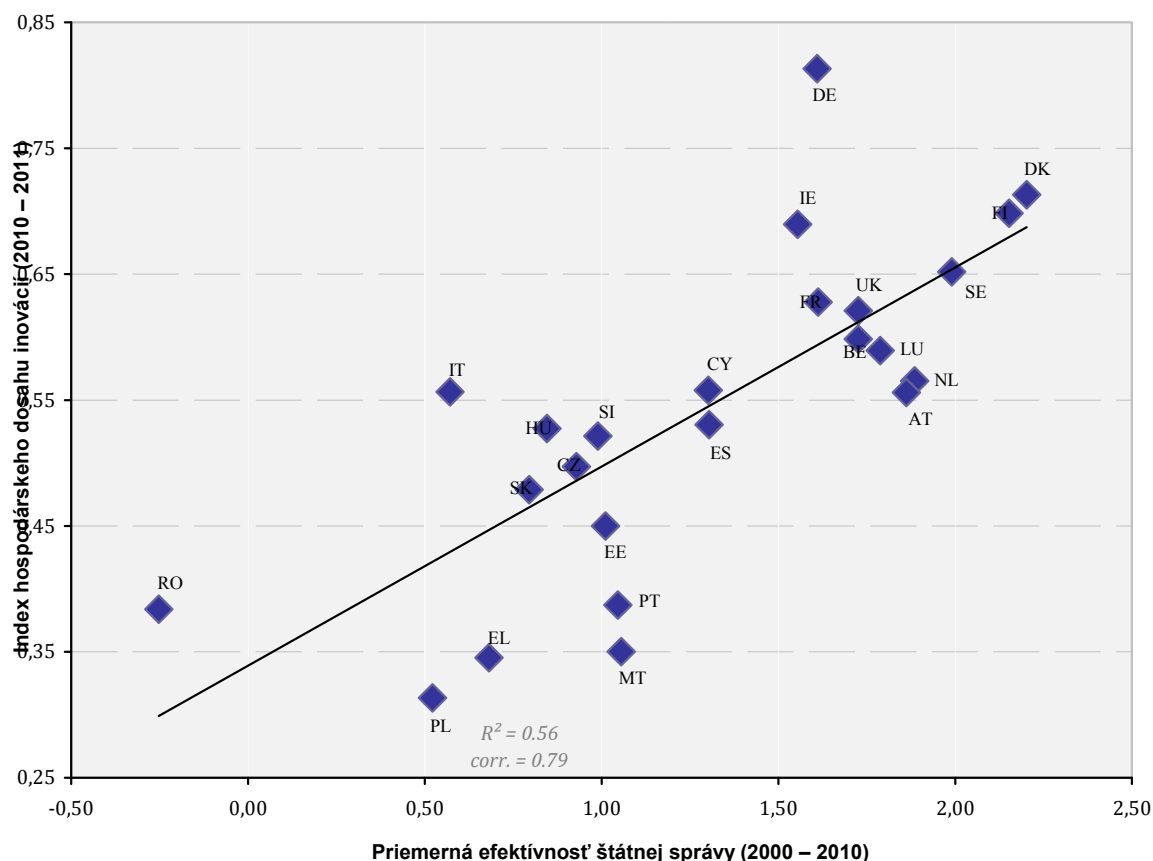
Mobilizácia inovácií vo verejnom sektore

Vzhľadom na veľký význam tohto sektora a súčasnú finančnú a politickú situáciu musí Európa zmobilizovať inovácie v celom svojom verejnom sektore, ak chce vyniknúť a ostať medzinárodne konkurencieschopnou. Okrem toho modernizácia verejnej správy je jednou z piatich priorít stanovených v ročnom prieskume rastu Komisie v roku 2013. Pilotný európsky prehľad výsledkov inovácií vo verejnom sektore⁴⁸ je prvým pokusom v celej EÚ lepšie pochopiť a analyzovať inovácie vo verejnom sektore. Z analýzy jednoznačne vyplýva, že zlepšené verejné služby zvýšia pravdepodobnosť, že tieto podniky zavedú inovácie a zaznamenajú zvýšenie predaja. Aj krajiny s kvalitnými verejnými službami často dosahujú lepšie výsledky z hľadiska inovácie (obrázok 6). Vysoko kvalitné a inovatívne verejné správy sú preto kľúčovým faktorom, aby povzbudili inovačnú výkonnosť Európy.

Obrázok 6. Efektívnosť štátnej správy a hospodársky dosah inovácií

⁴⁷ COM(2012) 573 final z 3. októbra 2012.

⁴⁸ Pilotný európsky prehľad výsledkov inovácií vo verejnom sektore v roku 2013.

Zdroj: GR pre výskum a inováciu – oddelenie pre ekonomickú analýzu (2013).

Údaje: EUROSTAT, Svetová banka (projekt „The Worldwide Governance Indicators (WGI)“), prehľad výsledkov Inovácie v Únii 2013.

3.5. Zvýšenie účinku našich politík smerom navonok

Európa by mala zvýšiť excelentnosť svojej vedeckej základne a povzbudiť rast inovatívnych podnikov prostredníctvom aktívnej medzinárodnej spolupráce a vytvárania takých podmienok, ktoré prilákajú špičkové talenty. Komisia preto stanovila novú stratégiu rozvoja medzinárodnej spolupráce v oblasti výskumu a inovácií⁴⁹. V stratégii sa navrhuje, aby sa spolupráca naďalej zameriavala na strategické priority EÚ, pričom by sa mala zachovať tradičná otvorenosť voči účasti tretích krajín na výskume EÚ. To zahŕňa riešenie globálnych výziev, ale aj cieľ urobiť z Európy atraktívnejšie miesto pre výskum a inovácie. Zároveň je dôležité, aby dialógy o inováciách s tretími krajinami zohľadnili potrebu podporovať rovnaké podmienky pre európskych aktérov, ktorí sa nachádzajú na ich území, a posilniť právnu istotu pre investorov, najmä pokiaľ ide o práva duševného vlastníctva – to je mimoriadne dôležité v rámci blížiacich sa rokovaní o investičných dohodách s tretími krajinami, ako je Čína.

Nová stratégia sa bude realizovať najmä prostredníctvom programu Horizont 2020, ako aj prostredníctvom spoločných iniciatív s členskými štátmi EÚ. Ústredným prvkom je rozvoj viacročných plánov s kľúčovými partnermi z tretích krajín, aby sa posilnila a skoncentrovala medzinárodná spolupráca. Tieto plány budú prepojené s činnosťou Strategického fóra pre medzinárodnú spoluprácu v oblasti vedy a technológií (SFIC) s cieľom zabezpečiť konzistentnosť a komplementaritu medzi činnosťami EÚ a členskými štátmi. SFIC sa v súčasnosti zúčastňuje na troch cieľených iniciatívach s Indiou, USA a Čínou a v októbri 2012 schválilo iniciatívu s Brazíliou.

⁴⁹ COM(2012) 497.

Skupina vysokých úradníkov⁵⁰ stanovila odporúčania na rámec pre medzinárodnú spoluprácu v oblasti globálnych výskumných infraštruktúr. Správa bola v širokej miere schválená ministrami vedy Carnegieho skupiny⁵¹.

Takmer všetky členské štáty prijali určité opatrenia na prilákanie väčšieho počtu talentov zo zámoria⁵², je však ešte príliš skoro na hodnotenie úspechu týchto opatrení. Komisia má v úmysle predložiť v roku 2013 nový návrh jednej smernice, ktorou by sa zjednodušili pravidlá EÚ v oblasti migrácie pre určité skupiny vrátane výskumných pracovníkov tak, aby sa zabezpečilo, že v celej EÚ platia jednotné a prehľadné ustanovenia o vstupe na územie a práva.

4. ZÁVERY A ĎALŠIE KROKY

Hospodárska situácia v Európe je naďalej krehká. V krátkodobom výhľade je stále neistá. Napriek tomu však pozitívne trendy sú viditeľné a nedávne hĺbkové reformy by mali v strednodobom až dlhodobom horizonte priniesť ovocie.

Odpoveďou Európy na neistotu v dôsledku krízy musí byť dôsledné presadzovanie a rýchla implementácia stratégie Inovácia v Únii stanovenej v roku 2010. Doteraz sa už dosiahol značný pokrok v mnohých oblastiach. Výsledky by sa mali začať odrážať v reálnom hospodárstve. Inovácia v Únii prispeje k tomu, že sa v Európskej únii vytvorí atmosféra dôvery pre podniky a občanov. Podarí sa to prostredníctvom udržateľných investícií do výskumu a inovácií, ďalších ambiciózných reforiem na vytvorenie skutočného Európskeho výskumného priestoru, lepších rámcových podmienok pre inovatívne podniky a lepším prispôbením opatrení na strane ponuky a dopytu.

Európa však potrebuje urobiť viac pre to, aby sa Inovácia v Únii stala realitou. Vzhľadom na pretrvávajúcu krízu, znižovanie dôvery verejnosti a riziko inovačnej priepasti musí EÚ a jej členské štáty zintenzívniť spoločné úsilie a prehĺbiť stratégiu Inovácia v Únii.

Bezprostrednou výzvou je rozsah, do akého bude Inovácia v Únii podporovať vznik skutočne špecializovaných regionálnych inovačných profilov, ktoré odrážajú rastúcu fragmentáciu hodnotových reťazcov a rastúcu heterogénnosť potrebných vstupných znalostí. Jediným možným spôsobom, ako kompenzovať a pokiaľ možno vyrovnať odliv talentovaných mozgov zo znevýhodnených regiónov Európy do európskych centier špičkového výskumu, je venovať väčšiu pozornosť úlohe regionálnej inovačnej politiky⁵³.

S cieľom pomôcť pri úvahách o nových zdrojoch rastu pripraví Komisia popri sledovaní uplatňovania dohodnutých opatrení stratégie Inovácia v Únii ďalšie kroky na prehĺbenie tejto stratégie. Tieto sa budú zakladať na nových trendoch, odbornom poradenstve a názoroch zainteresovaných strán a zameriavať na:

- urýchlenie štrukturálnych zmien v existujúcich odvetviach a diverzifikáciu do nových rozvíjajúcich odvetví, a podporu rozvoja rýchlo rastúcich inovatívnych podnikov prostredníctvom politik EÚ a ďalších koordinovaných iniciatív,

⁵⁰ Skupina vysokých úradníkov je zložená zo zástupcov Brazílie, Kanady, Číny, Európskej komisie, Francúzska, Nemecka, Indie, Talianska, Japonska, Mexika, Ruska, Južnej Afriky, Spojeného kráľovstva a USA. Austrália získala od novembra 2011 štatút pozorovateľa.

⁵¹ Carnegieho skupina je zložená z ministrov vedy/poradcov skupiny krajín G8 (Kanada, Francúzsko, Nemecko, Taliansko, Japonsko, Rusko, Spojené kráľovstvo a USA) + Európskej komisie + ďalších 5 krajín označovaných ako „Outreach 5“ (Brazília, Čína, India, Mexiko, Južná Afrika).

⁵² Správa výskumných pracovníkov 2012.

⁵³ 1. stanovisko Európskeho výskumného priestoru a rady pre inovácie (ERIAB): „Stresový test“ iniciatív Inovácia v Únii; november 2012.

- preklenutie inovačnej priepasti medzi európskymi regiónmi prostredníctvom inteligentnej špecializácie a synergie medzi programom Horizont 2020 a štrukturálnymi fondmi,
- prácu na rámcových podmienkach podporujúcich inováciu pre inovatívne podniky vrátane inovačných zoskupení,
- určenie konkrétnych spôsobov, ako podporiť inováciu vo verejnom sektore a prostredníctvom neho,
- vytvorenie jednotného politického prístupu k otvorenému prenosu inovácií a znalostí,
- zohľadňovanie hodnoty duševného vlastníctva, uľahčenie valorizácie patentov a zabezpečenie riadnej a účinnej ochrany know-how a dôverných obchodných informácií s cieľom umožniť prenos znalostí,
- podporovanie inovácií v maloobchode ako kľúčovú činnosť európskeho akčného plánu pre maloobchod, aby sa pre inovatívne produkty a služby uľahčila cesta od nápadu na trh tým, že sa využije potenciál maloobchodného odvetvia s jeho hospodárskym významom (4,3 % HDP EÚ a 8,3 % zamestnanosti EÚ) a vytvorí priamy kontakt so spotrebiteľmi,
- kombináciu nových technológií a služieb s inováciou v obchodných modeloch.

S cieľom priniest' skutočnú zmenu musí Európa zintenzívniť úsilie pri naplňaní svojho záväzku dosiahnuť rast založený na inováciách. Ciele stratégie Inovácia v Únii by mali byť hnacím motorom budúcej agendy pre európsku integráciu. Žiadna krajina nemôže sama vytvoriť inovatívne hospodárstvo EÚ. Nastal čas, aby európske inštitúcie, členské štáty, regióny a všetky zúčastnené strany priložili ruku k dielu.

PRÍLOHA

Príloha: Pokrok dosiahnutý v roku 2012 v 34 záväzkoch stanovených v hlavnej iniciatíve Inovácia v Únii, KOM(2010) 546 v konečnom znení.

Zelená farba = záväzky, ktoré sú na dobrej ceste a pre ktoré ešte prebiehajú a úspešne napredujú iniciatívy.

Oranžová farba = záväzky s oneskorenými/čiastočne prijatými opatreniami.

Červená farba = záväzky, pre ktoré neboli prijaté žiadne iniciatívy.

Ďalšie informácie o jednotlivých záväzkoch sú dostupné na adrese:
<http://i3s.ec.europa.eu/home.html>.

	Záväzok vyplývajúci z iniciatívy Inovácia v Únii	Konečný termín	Dosiahnutý pokrok
1	Zaviesť vnútroštátne stratégie na odbornú prípravu dostatočného počtu výskumných pracovníkov	2011	
2	Preveriť uskutočniteľnosť nezávislého hodnotenia univerzít	2011	
	Vytvoriť znalostné aliancie medzi podnikmi a akademickými inštitúciami		
3	Navrhnuť integrovaný rámec pre digitálnu gramotnosť	2011	
4	Navrhnuť rámec EVP a podporné opatrenia	2012	
5	Vybudovať prioritné európske výskumné infraštruktúry	2015 – 60 %	
6	Zjednodušiť budúce programy EÚ v oblasti výskumu a inovácií a zamerať ich na iniciatívu Inovácia v Únii	2011	
7	Zabezpečiť vyššiu účasť MSP na programoch EÚ v oblasti výskumu a inovácií		
8	Posilniť vedeckú základňu pre tvorbu politiky prostredníctvom Spoločného výskumného centra Zriadiť fórum pre činnosti orientované na budúcnosť		
9	Stanoviť strategický program Európskeho inovačného a technologického inštitútu (EIT)	Polovica roku 2011	
10	Poskytnúť finančné nástroje na úrovni EÚ na prilákanie súkromných financií	2014	
11	Zabezpečiť cezhraničné fungovanie fondov rizikového kapitálu, zdaňovanie	2012	
12	Posilniť cezhraničné spájanie inovatívnych podnikov so zahraničnými investormi		
13	Preskúmať rámec štátnej pomoci pre výskum, vývoj a inovácie	2011	
14	Zaviesť patent EÚ	2014	
15	Podrobne preskúmať regulačný rámec v kľúčových oblastiach	Začiatok roka 2011	

16	Urýchliť a modernizovať stanovovanie noriem	Začiatok roka 2011	
17	Vyčleniť národné rozpočty venované obstarávaniu inovácií	Začiatok roka 2011	
	Vytvoriť mechanizmus podpory na úrovni EÚ a zjednodušiť spoločné obstarávanie		
18	Predložiť akčný plán v oblasti ekologických inovácií	Začiatok roka 2011	
19	Zriaďiť Európsku správnu radu pre dizajn (European Design Leadership Board)	2011	
	Zriaďiť Európsku alianciu kreatívneho priemyslu		
20	Podporovať otvorený prístup podporovať služby inteligentného výskumu		
21	Uľahčiť spoluprácu pri výskume a prenose poznatkov		
22	Rozvíjať európsky znalostný trh pre patenty a udeľovanie licencií	2011	
23	Zabezpečiť ochranu pred uplatňovaním práv duševného vlastníctva na účely, ktoré sú v rozpore s hospodárskou súťažou		
24/ 25	Zlepšiť využívanie štrukturálnych fondov na účely výskumu a inovácií	Začiatok roka 2010 Platforma do roku 2012	
26	Spustiť pilotný projekt sociálnej inovácie, podnecovať sociálnu inováciu v rámci Európskeho sociálneho fondu		
27	Podporiť výskumný program týkajúci sa verejného sektora a sociálnych inovácií	Začiatok roka 2011	
	Spustiť pilotný projekt Európsky prehľad výsledkov inovácií vo verejnom sektore		
28	Viesť konzultácie so sociálnymi partnermi o vzájomnom pôsobení znalostnej ekonomiky a trhu práce		
29	Spustiť pilotné projekty a predložiť návrhy pre európske partnerstvá v oblasti inovácií	2011	
30	Zaviesť integrované politiky na prítiahnutie talentov z celého sveta	2012	
31	Navrhnuť spoločné priority a prístupy EÚ a členských štátov pre vedeckú spoluprácu s tretími krajinami	2012	
32	Spustiť globálne výskumné infraštruktúry	2012	
33	Samohodnotenie národných systémov výskumu a inovácií a identifikácia problémov a reforiem		
34	Vypracovať hlavný ukazovateľ pre inovácie		

	Monitorovať pokrok pomocou prehľadu výsledkov iniciatívy Inovácia v Únii		
--	--	--	--